

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2020/05/mezeine-rumpf-anita-tanugyi-folyoiratok-csurgon-a-nepoktatasi-torveny-szentesitese-utan-11-01-08/>

Mezeiné Rumpf Anita

Tanügyi folyóiratok Csurgón a népoktatási törvény szentesítése után

Évtizedek óta folyik Magyarországon a dualizmus kori nevelésügyi folyóiratok feltérképezése. Akadnak még elveszett, vagy csak néhány számmal megmaradt lapok, melyek még az oktatástörténeti kutatók feltárására várnak. Csurgón 1881 és 1896 között a „Somogy megyei Tanítóegylet” és a csurgói tanítóképző közös gondozásában jelent meg a Népiskolai (1886-tól Iskolai) Szemle című oktatási-nevelési közlöny, mely tizenhat éven át töltött be közlő, tájékoztató, ismeretbővítő funkciókat. A lapra 2019-ben méltán emlékezhetünk, hiszen anyaintézete, a csurgói képezde alapításának 150. évfordulóját ünnepelné, ha működne. Természetesen a Nép(iskolai) Szemle oktatástörténeti szempontból így is páratlan, mert minden lapszáma hozzájárul a dualizmus kori nevelés- és oktatásügyünk gazdag történetéhez. A tanulmányban a kor népoktatás-politikai rövid bemutatása után, a csurgói tanítóképző intézet és a „Somogy megyei Tanítóegylet” történetébe nyerhetünk betekintést. Az oktatástörténeti háttér után a Csurgón megjelent tanügyi folyóiratokat ismerheti meg az olvasó.

A népoktatási törvény

A kiegyezés új viszonyokat teremtett Ausztria és Magyarország kapcsolatában, lehetőség nyílt a magyar társadalom polgári fejlődése számára, és – ezzel párhuzamosan – kedvező feltételeket biztosított a magyar iskolaügy korszerűsítésére, tartalmi és szervezeti modernizálására.¹ Ezzel Eötvös József vallás- és közoktatási miniszter is tisztában volt, érezte, most jött el az idő, hogy befejezze a magyar közoktatás polgári átalakítását, a folyamatot, amelyet 1848-ban elkezdett. Tudta, hogy gyökeres átalakításra van szükség, melyben a népoktatás ügye elsőbbséget élvez. Eötvös új törvényjavaslata 1868 nyarán került a képviselőház elé, de a király csak december közepén hagyta jóvá: ezzel megszületett az 1868. évi XXXVIII. törvénycikk.²

A magyar oktatástörténet jelentős fordulópontjához érkezett, több tekintetben is megelőzve ezzel jónéhány európai országot. A törvényben megjelent az általános tankötelezettség, az anyanyelven folyó tanítás, létrejöttek a hatosztályos elemi és felsőbb népiskolák, az „ismétlő iskolák”, új tanítóképzők. A miniszter az ellenőrző szerepet és felügyeleti jogot az állam a felekezeti iskolák esetében is a kezében kívánta tartani. A népoktatás kiterjesztésének folyamatát több tényező is lassította: a meglévő iskolák elhanyagolt állapota, a kevés tanterem és eszköz, a néptanítók igen csekély száma és képzetlensége.

A tanítóképzés változásai

A magyar tanítóképzésben a XVIII. században az erősen változó színvonal volt a jellemző. Íratlan, elfogadott alapelv volt, hogy bárkiből lehetett tanító, aki ismerte a tananyagot, valamint erkölcsös magaviseletet és életmódot folytatott. A népoktatási törvény VII. fejezete viszont már részletesen kitér a tanítóképezdek működtetésére vonatkozó szigorú kritériumokra. Az állam az ország különböző vidékein 20 képzőt állított fel, melyeket gyakorlóiskolával kellett összekötni. Az intézetekhez legalább két holdnyi kertet kellett csatolni, hogy a növendékek a gazdálkodási oktatásban is gyakorlatot szerezhessenek. A tanári személyzet egy igazgató, legalább két rendes és egy segédtanítóból, valamint gyakorló iskolai tanítóból állt. A rendes tanárok fizetését évi 1100 forintban állapította meg.³

Ezen túl a képezdekbe csak olyan ép testű növendéket lehet felvenni, akik már a 15. életévüket betöltötték és ismerik az anyanyelv, számvetés, földrajz, történelem tárgyak tekintetében a gimnázium, reál vagy polgári iskola első 4 évfolyamának tananyagát. A képezdekbe bejutni csak felvételi vizsgával vagy hivatalos iskolai bizonyítvány bemutatásával lehetett. A képzés időtartamát három évben rögzítették, a kötelező tantárgyak, a hitoktatás formái és a tantervi követelmények előírása mellett. A törvény szigorúan kitér a tanári bérezések mellett a tanulói köztartozási járandóságok megállapítására és az ösztöndíjrendszerre is, melyek megállapítása az állam és az iskolaigazgató monopóliumai voltak. A képzés nyilvános vizsgával zárt, melynek sikeres letétele feltétele lett a tanítói oklevél kiállításának. A törvény külön részben tért ki a tanítónőképzésre. A különbség a fiúkhöz képest annyi, hogy leányokat már a 14. évtől fel lehetett venni, de ők csak bentlakásos formában végezheték tanulmányaikat. Tananyaguk tartalma gazdaasszonyiség, háztartás szabályai és női munkák nevű tárgyalással egészült ki.

A csurgói tanítóképző felállítása

Bármilyen furcsa is, a csurgói intézet alapítása nem a népoktatási törvény kiadásából származtatható. Már a rendelkezés érvénye előtt két évvel felvetődött a gondolat a Dunántúli Református Egyházkerület lelkészeiben tanítóképző intézet felállítására a térségben. Eredetileg Pápát tervezték az iskola helyszínéül, de a Belső Somogyi Református Egyházmegye 1865 őszén igazgatótanácsi ülésén ezt felülbírálta és Csurgó község mellett foglalt állást. 1868-ban az egyház küldöttséget menesztett Eötvöshöz, aki üdvözölte az elképzelést. Válaszként 1869-ben megérkezett az értesítés a községbe, melyben a minisztérium elrendelte a képző felállítását. Utasította Kovács Gyula Somogy megyei királyi tanfelügyelőt, hogy azonnal kezdje meg a tárgyalásokat Csurgó és az egyházmegye előljáróival.⁴

A *Csurgói Királyi Állami Tanítóképző Intézet* 1869. október 15-én nyitotta meg kapuit leendő növendékei előtt, *Bárány Ignác* igazgató vezetésével. Azonban hamar kiderült, hogy „a gyermek előbb született meg, mielőtt első ápolásának feltételeiről kellőleg gondoskodtak volna.”⁵ Az iskola még saját épület híján, a közeli református gimnáziumtól bérelt átalakított helyiségekben kapott volna helyet, de a munkálatok elhúzódtak, ezért egy közeli bérházban húzta meg magát. Az új épület, az első nagybetűs otthon az igazgatótanács nagy küzdelmei árán 1880. március 14-én került átadásra a mezőváros legmagasabb pontján. A képző történetében küzdelmes időszakok következtek. Az igazgatótanácsok és igazgatók kemény harcot vívtak az elkövetkezendő évtizedekben saját internátusért, az áthelyezés, végül a bezárás ellen. Az intézetet megszüntető rendeletet 1933. március 28-án adta ki a *Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium*. A kiadvány szerint a működés megszüntetése annak az

Mezeiné Rumpf Anita: Tanügyi folyóiratok Csurgón a népoktatási törvény szentesítése után

egészségtelen helyzetnek a megjavítása érdekében történt, „.... amely szerint tanítóképző-intézeteink a valóságos szükségletet messze felülmúló számban képeznek ki tanítókat (V.K.M. 38.552/1933).”⁶

1. kép: A csurgói Tanítóképző Intézet épülete

A Somogy megyei Tanítóegylet

A népoktatási törvény utolsó paragrafusa tanítói egyletek alapítását rendelte el. „A községi nép- és polgári iskolai tanítók kötelesek minden tankerületben tanítói testületté alakulni...”⁷ Az egyesületek feladata az érdekvédelem, a segélyezés, a tagok nevelési és oktatási tapasztalatainak gazdagítása és pedagógiai lapok kiadása volt. A Somogy megyei Tanítóegylet 1870. szeptember 28-án alakult meg Kaposváron, Kovács Sebestyén Gyula tanfelügyelő vezetésével.

A dualizmus kori pedagógiai sajtó és a Népiskolai Szemle

1868 után rohamos tempóban kezdett gyarapodni a pedagógiai folyóiratok kiadása Magyarországon. Az első világháború idejére számuk már a százat is meghaladta, igaz, jelentős eltérések mutatkoztak terjedelem, tartalom és annak színvonala, megjelenésük gyakorisága tekintetében. Közülük csak kevés szerzett országos ismertséget és maradt fenn huzamosabb ideig. 1870–1880 között 55 pedagógiai lap indult el és 42 meg is szűnt. A folyóiratok közös jellemzője, hogy igyekezett tájékoztatni a tanítóságot nevelési, oktatási kérdésekben, tudásbővítésre törekedett. Ugyanakkor képviselte a helyi tanító szervezeteket, egyházakat, illetve hírfolyam szerepet töltött be minisztérium, a tanfelügyelőség és a tanító között. A tanítóság mellett a szülőket is megcélolták ezek a lapok nevelési, pszichológiai, iskoláztatási kérdésekkel és témákkal. A pedagógiai sajtó szakosodása 1867 után erősödik, eleinte egyes iskolatípusokra jellemző kiadványok (pl. Néptanítók Lapja, Kisdédnevelés,

Mezeiné Rumpf Anita: Tanügyi folyóiratok Csurgón a népoktatási törvény szentesítése után

Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny), majd egy-egy tanügyi téma köré összpontosítva tematikus lapok jelentek meg (pl. Nemzeti Névelés, Magyar Tanítóképző).⁸

Más megyékhez hasonlóan, Somogyban is hamar megszületett az igény egy tanügyi folyóirat kiadása iránt. „Már az egylet alakulási éveiben, hogy létesülésére nélkülözhetetlen közvéleményt s bizalmat megteremtsék, szükségesnek mutatkozott egy oly tanügyi lapnak kiadása mely kiválóan e megye tanügyével s tanügyi helyzetével foglalkozzék.”⁹ 1872-ben a tanfelügyelet kezdeményezésére megszületett a „Somogymegyei Tanügyi Lap”, mely előfizetők hiányában az első szám kiadása után meg is szűnt.

„ A 80-as évek elején, a tanügy terén fokozódó kívánalmak, különösen az egylet munkássága élénkségének fenntartása érdekében 1881. május 10-én létesült körünkben az *Iskolai Szemle* az egylet elnökének szerkesztő s kiadó vállalkozása folytán.”¹⁰ A kiadvány egyértelműen pedagógiai folyóiratnak tekinthető, mert rendszeresen megjelent, tartalmát tekintve pedig pedagógiai, neveléstudományi teoretikus kérdéseket tárgyalt, elméleti és gyakorlati tartalmú szövegeivel. A lap szerkesztője és kiadó-tulajdonosa *Adorján Miklós* a csurgói tanítóképző gyakorló elemi iskolájának tanítója volt, aki már több országos tanügyi és politikai lapban is publikált. A lap főmunkatársai voltak még *Horváth József*, a csurgói képző tanára, *Szalóky Dániel*, Csokonai református népiskolájának tanítója. A második évfolyamtól részt vett a szerkesztésben *Bárány Gyula* intézeti tanár is. A szerkesztők a szemle első számában így szóltak az olvasókhöz: „*Nem visketegségből vagy feltűnési vágyból indítottuk meg a Népiskolai Szemlét, hanem az ügy közelebről: a megyei tanügy emelése czéljából....*”¹¹

2. kép: A Népiskolai Szemle (1881–1885) gyűjteményes kötetének címlapja

A lap hamar népszerűsége tett szert, a két nyári hónap kivételével havonta jelent meg. Nyomtatták Kanizsán *Fischel Fülöp nyomdájában*, de egyes számait Csurgón is *Weisz Antalné és fia könyvnyomdájában*. A sikeren felbuzdulva az 1886-os év változásokat hozott a lapra nézve. A tanítóegylet úgy vélte, hogy a Szemle olvasókörét szélesíteni kell, nem csak a néptanítóknak címezni, hanem más iskolatípusok pedagógusainak is és a megyei határokat át kell lépni, az országos megjelenést kell megcélozni. A Szemle ezért folyamatosan beszámolt a tanítóegyletek eseményeiről, a felolvasó ülésekről, pedagógiai, módszertani tanulmányokat közölt. Ezen okoknál fogva, a *Népiskolai Szemle* új nevet kapott, kibővült és újragondolt tartalmakkal 1886-tól *Iskolai Szemle* néven jelent meg. Ez az elnevezés már utalt arra, hogy a szerkesztők a néptanítókon kívül „más típusú” pedagógusokhoz is kívántak szólni.

Az Iskolai Szemle

1886-tól a „Somogymegyei Tanítóegylet” hivatalos lapja az *Iskolai Szemle* lett. *Pethes János* bekapcsolódása után – aki 1885-ben saját kérésére jött Budapestről Csurgóra képzős tanárnak – nagy pedagógus egyéniségek kiemelkedő művei gyakran a helyi tanárok fordításában kerültek az olvasóhoz.¹² Megjelenési gyakoriságát tekintve a Szemle nem

Mezeiné Rumpf Anita: Tanügyi folyóiratok Csurgón a népoktatási törvény szentesítése után

változott, de egyre nagyobb módszertani gazdagságra törekedett. A híradások mellett egyre jobban összpontosított a pedagógiai tanulmányokra, módszertani írásokra, melyeknek célja a tanítók általános műveltségi és szaktudományi ismereteinek gyarapítása volt. Erre vonatkozóan arra törekedtek a szerkesztők, hogy egy állandó struktúrát alakítsanak ki, melyet minden számra kötelező érvényűnek tekintettek, attól nagyon ritkán tértek el. Ez nem új keletű elképzelés volt, már az „anyalap” kiadásakor is ezt tették. A kiadvány tartalmi egységei a következők voltak a *Népiskolai Szemle* 1881-ben megjelent 8. számában írtak alapján:¹³

1. Nevelés oktatástani értekezések.
2. A napirenden levő népiskolai ügyek felett való eszmecsere.
3. Az önképzést előmozdító s a tanítói köteleességek hű betöltésére buzdító cikkek.
4. Tanügyi tudósítások (a megyéből vagy bárhonnan).
5. Könyvismertetések.
6. Vegyesek.

A kibővült szerkesztői gárda a lapot hamar – a népoktatás mellett – a középfokú oktatás szolgálatába is állította, mellékleteit többnyire az ezen a fokon dolgozó pedagógusoknak szánta. Ilyen formában megjelent *Salzmann Hangyakönyvecskéje*,¹⁴ *Kazinczy Ferenc pedagógiai munkássága* vagy „Comenius és a realizmus” című tanulmány *Bárány Gyula* tollából.¹⁵ Az olvasók azonban nem mindig értékelték a mellékleteket, melyek nem csak szakmailag álltak távol tőlük, hanem a kiadási költségeket is jócskán megnövelték. A *Szemle* hasábjain egyre gyakoribbá váltak a személyeskedések. Ezeknek az okoknak a következtében a lap a IX. évfolyamtól kezdődően komoly válságba jutott. A megszűnéshez közvetlenül két elhibázott lépés vezetett. Az egyik, hogy *Adorján Miklós* szerkesztő 1893-ban a kiadás jogát átruházta *Vágó Gyula* helybeli könyvnyomdászra, a másik pedig, hogy az évek alatt felhalmozódott tetemes díjhátralékos előfizetőket bíróság elé vitte. Három évvel később végül minden összeomlott, a kiadás befejeződött. A szerkesztő az utolsó számban így vall: „Már a múlt évfolyam utolsó számában kijelentettem, hogy a lapot csakis a millenniumi évre való tekintetből tartom fenn. Azt óhajtottam, azt akartam, hogy a nevezetes évben a dunántúli vidék e tanügyi orgánuma ne hajtja fejét nyugalomra, hanem kivegye a maga részét a nemzet öröméből is, bánatából is.”¹⁶ Az *Iskolai Szemle* 1896-ban szűnt meg, sajnos véglegesen.

Az Egyveleg

Az előző részekben pedagógiai folyóiratok kerültek bemutatásra, kategorizálásuk is megtörtént. 1871 októberében a csurgói tanítóképzőben megjelent egy kiadvány, mely az *Egyveleg* címet viseli. Története egyelőre még homályos és megjelenésének körülményei sem teljesen tisztázottak. A lap tulajdonképpen egy diákújság, melyet ma a csurgói *Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium* könyvtára kultúrtörténeti ritkaságként őriz.

Látható, hogy a tanulmányban bemutatott folyóiratokhoz képest egy teljesen más típusú kiadványról beszélünk. Nem tanügyi típusú lap, hiszen nem a pedagógusoknak szól, hanem a diákoknak, de a tanulmány címében említett kritériumoknak részben megfelel, mert több száma megjelent a népoktatási törvény szentesítése után és léte a tanítóképző történetével szorosan összefonódik. A lapnak négy száma maradt fenn egy gyűjtőnél, tőle sikerült megvásárolnia az iskolának. Az biztos, hogy az adott évtől havonta kétszer jelent meg, példányszámról és megjelenési évekről nincs információja a könyvtárnak. Valószínűsíthető, hogy a képzőnek önképzőköre lehetett, melynek munkájához

Mezeiné Rumpf Anita: Tanügyi folyóiratok Csurgón a népoktatási törvény szentesítése után

kapcsolódhatott az *Egyveleg*. Az első főszerkesztő *Majhon József* volt, ismeretlen név a csurgói helytörténetben. Azt már sikerült kideríteni, hogy 1874-ben végzett a csurgói intézetben, később *Margitaira* magyarosította nevét, mely néven már a Pallas nagylexikonban megtalálható.¹⁷ A másik diákújságíró *Bárány Gyula* neve már ismerős a helytörténészeknek, a csurgói tanítóképző alapító igazgatójának, *Bárány Ignácnak*¹⁸ a fia volt, 1879-ben kapott rendes tanári állást a községben, 1901 és 1904 között igazgatóként dolgozott.¹⁹ *Bárány Gyula* neve már a tanulmány előző részeiben is említésre került az *Iskolai Szemle* szerkesztése kapcsán, ezért még érdekesebbnek tartom az *Egyveleg* említését, még ha tudományos forrásokban nyoma sem található. Az ez idáig megtalált négy szám elemzésekor túl sok általánosítás és következtetés nem mondható ki a csurgói tanítóképzős diákéletéről, de egy újabb mozaik darabka lehet az intézet történetét tekintve.

Összegzés

A múlt századi nevelés-oktatási folyóiratok meghatározó szerepet töltek be a magyar pedagógiai életben. Úgyis megfogalmazható, hogy a népoktatási törvény eötvösi liberalizmusának karjai voltak ezek, melyekkel a minisztérium közvetetten érintette meg a néptanítókat és tanárokat. Közülük kiemelkedik a csurgói *(Nép)Iskolai Szemle*, mely 1881 és 1896 között kézen fogva vezette *Somogy megye* tanügyét. A lap nem csak *Somogyban*, hanem országos viszonylatban is figyelemre méltó volt, kisugárzó hatása még *Erdélyben* is érezhető volt.²⁰ Az *Iskolai Szemle* hű volt Eötvöshöz, a magyar kultúrához, a néptanítás műveltségi színvonalának emeléséhez. *Csurgó* egy kicsi magyar városka a horvát határszélen, mely nem csak tanítóképző intézetéért folytatott páratlan küzdelmet, de kiváló iskolai szemléjével, annak több száz tanulmányával és írásával mutat képet a dualizmus kori Magyarország tanügyéről.

IRODALOM

- ADORJÁN Miklós (szerkesztő és kiadó): *Népiskolai Szemle, 1881–1885; Iskolai Szemle, 1886-1896*, Iskolai Szemle Kiadósága, Csurgó
- BENÉCS Gusztáv (1886): A hazai kultúr-törekvések és a népiskolai tanfelügyelet. *Magyar Pedagógiai Szemle*, 6. évf. 4. sz. 198-225.
- BUNCSÁK Ildikó (1998): *A Csurgói Állami Tanítóképző Intézet története*. Szakdolgozat. Eötvös József Főiskola, Baja
- CSIRE István (1907): *Vázlat Csurgó múltjából: különös tekintettel az ottani ref. gimnázium és egyház megalapítására*. Vágó Gyula könyvnyomdája, Csurgó
- DR. CSÁSZÁR Elemér – PORZSOLT Kálmán – GEGUS Dániel – ÉCSY Ö. István – BOSZNAI István – VARASDY Imre – HOLLÓSY István (1931): *Csurgói diákalbum*. A Csurgói Ref. Csokonai Vitéz Mihály Reálgimnázium Öregdiákjainak Szövetsége, Budapest–Csurgó
- EMBER János (1894): A jövő népiskolája. *Magyar Paedagogia*, 3. évf. 291-302.
- FALUS Iván (2000.): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*, Műszaki Kiadó, Budapest
- FINÁCZY Ernő (1902): *A magyarországi közoktatás története Mária Terézia korában II. köt. 1773–1780*. MTA, Budapest

Mezeiné Rumpf Anita: Tanügyi folyóiratok Csurgón a népoktatási törvény szentesítése után

- HALÁSZ Ferenc (1897): *A népiskolai tanfelügyelet reformja*. Egyetemi Nyomda, Budapest
- HALÁSZ Ferenc (1902): *Állami népoktatás*. Athenaeum, Budapest
- HALÁSZ Ferenc (1896): *Teendők a népoktatás terén*. Lampel Róbert, Budapest
- HORVÁTH József (1992): *A csurgói Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium és Óvónői Szakközépiskola*. Tankönyvkiadó, Budapest
- HORVÁTH József (2007): *Baksay Sándor Csurgója*. Csurgó város Önkormányzata, Csurgó
- HORVÁTH József (2000): *Csurgói panteon*. Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium, Csurgó
- KÁRMÁN Mór (1875): A tanárképzés reformja. *Magyar Tanügy*, 3. évf. 624-627.
- KOLTAI István (1939): *A csurgói m. kir. állami tanítóképző-intézet története*. Közlemények a Szegedi M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetem Pedagógiai-Lélektani Intézetéből, 31. sz. Szeged
- KELEMEN Elemér (2003): Az 1777. évi Ratio educationis jelentősége a magyarországi oktatás történetében. *Könyv és nevelés*, 5. évf. 1. sz. <http://epa.oszk.hu/01200/01245/00017/Kelemen.html> (Letöltés: 2020. márc. 10.)
- KELEMEN Elemér (1985): *Somogy megye népoktatása közoktatásunk polgári átalakulásának korában 1868-1918*. Akadémia Kiadó, Budapest
- KÉRI Katalin (2001): *Bevezetés a neveléstörténeti kutatások módszertanába*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest
- MEZEINÉ RUMPF Anita (2008): *Az egyházi iskolák rendszere, irányítása, vezetése*. Szakdolgozat. Kaposvári Egyetem Pedagógiai Főiskolai Kar, Kaposvár
- MÉSZÁROS István (1984): *Népoktatásunk szervezeti tartalmi alakulása 1777-1830 között*. Tankönyvkiadó, Budapest
- MÉSZÁROS István – NÉMETH András – PUKÁNSZKY Béla (1999): *Bevezetés a pedagógiai és az iskoláztatás történetébe*. Osiris Kiadó, Budapest
- NAGY László (1918): Nagy célok felé. *A Gyermek*, 12. évf. 382-386.
- PUKÁNSZKY Béla – NÉMETH András (1994): *Neveléstörténet*, Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest
- SZABOLCS Éva (1999): *Tartalomelemzés a gyermekortörténet kutatásában: gyermekkép Magyarországon 1868-1890*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- TÜSKÉS Tibor (1979): *Zalamente, Somogyország*, Móra Könyvkiadó, Budapest

ABSTRACT

Mezei Rumpf, Anita

Education journals in Csurgó after the endorsement of the Public Education Act

The surveying of education journals from the Age of Dualism has been ongoing for decades in Hungary. There are some lost journals or ones with just a few remaining issues that remain to be discovered by researchers of the history of education. In Csurgó, between 1881 and 1896, the “Somogy County Teachers Association” and the Csurgó teacher training college jointly published an instructional-educational journal entitled Public School (and from 1886, School) Digest which functioned in an informative and knowledge-expanding capacity for 16 years. We may worthily remember the journal in 2019, as we could also celebrate the 150th anniversary of the establishment which produced it, the college in Csurgó, if it was still operating. Naturally, the Public (School) Digest is unmatched from the aspect of history of education, as all of its issues contribute to the rich history of educational and instructional matters during the Age of Dualism. After a short presentation of the public education policy at the time, the study offers a look at the history of the “Somogy County Teachers Association”. After some history of education background, the reader can become acquainted with the education journals published in Csurgó.

JEGYZETEK

- ¹ PUKÁNSZKY Béla – NÉMETH András (1994): *Neveléstörténet*. Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest <https://mek.oszk.hu/01800/01893/html/> (Letöltés: 2020. jan. 31.)
- ² A népiskolai közoktatás tárgyában: <https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=86800038.TV&targetdate=&printTitle=1868.+%C3%A9vi+XXXVIII.+t%C3%B6rv%C3%A9nycikk&referer=1000ev> (Letöltés: 2020. jan. 31.)
- ³ A tanítóknak még a század végén sem tudták biztosítani az évi 300 forintot.
- ⁴ BUNCSÁK Ildikó (1998): *A Csurgói Állami Tanítóképző Intézet története*. Szakdolgozat. Eötvös József Főiskola, Baja
- ⁵ KOLTAI István (1939): *A csurgói m. kir. állami tanítóképző-intézet története*. Közlemények a Szegedi M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetem Pedagógiai-Lélektani Intézetéből, 31. sz. Szeged, 20.
- ⁶ KOLTAI (1939) 121..
- ⁷ SOMSSICH Pál – GÖNCZY Pál (1869): A népoktatási körök alapszabályának tervjavaslata. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap*, 12. évf. 3. sz. 14.
- ⁸ SZABOLCS Éva (1999): *Tartalomelemzés a gyermekkortörténet kutatásában: gyermekkép Magyarországon 1868-1890*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 42.
- ⁹ HORVÁTH József (1895): A „somogymegyei tanítóegylet” huszonöt évi élete. *Iskolai Szemle*, 15. évf. 14. sz. 227.
- ¹⁰ Uo.
- ¹¹ ADORJÁN Miklós (1881): Olvasóinkhoz. *Népiskolai Szemle*, 1. évf. 1. sz. 2.
- ¹² KELEMEN Elemér (1985): *Somogy megye népoktatása közoktatásunk polgári átalakulásának korában 1868-1918*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- ¹³ http://info.csurgo.hu/images/stories/ekonyvtar/ujzag/iskola_szemle/1881/81-8.pdf (Letöltés: 2020. febr. 3.)
- ¹⁴ SALZMANN, Christian Gotthelf (1889): Hangyakönyvecske: vagy utasítás a tanulók ésszerű nevelésére. *Iskolai Szemle*, 9. évf. 10. sz. melléklete
- ¹⁵ BÁRÁNY Gyula (1892): Comenius és a realizmus. *Iskolai Szemle*, 12. évf. 6. sz. melléklete
- ¹⁶ ADORJÁN Miklós (1896): T. Olvasóinkhoz. *Iskolai Szemle*, 16. évf. 20. sz. 1.
- ¹⁷ MARGITAI József, pedagógus, szül. Csrencsócon (Zala) 1854 márc. 9. Iskolai tanulmányait végezve, megszerezte a képesítést az elemi és a polgári iskolai tanítóságra s a zenetanárságra, 1873-ban pedig Szelincén tanító lett, innen ment Csáktornyára, ahol 1879-ban községi iskolai tanító, 1879-ben állami képezdei

Mezeiné Rumpf Anita: Tanügyi folyóiratok Csurgón a népoktatási törvény szentesítése után

tanár és 1890-ben igazgató lett. 1880 óta különösen a Muraköz magyarsága érdekében fejtett ki érdemteljes munkálkodást...

¹⁸ BARÁNY Ignác, állami tanítóképzőintézeti igazgató, szül. 1833. júl. 6. Pápán, Veszprém megyében; tanulmányait szülővárosában, Pesten, Budán, Szabadkán folytatta, de be nem végezhetette, mert a szabadságharc alatt 1859-ben atyjával együtt a honvédek közé lépett. A fegyverletétel után a családot Makóra vetette a sors. B. Szabadkán folytatta tanulmányait; azonban ebben megakadályozta betegsége; később tanító lett és 1857-ben főelemi tanítóságra nyert képesítést, majd Pesten a képző-intézeti tanfolyamot végezvén 1858. szept. 7. Szegedre kinevezték képző-intézeti tanárnak. 1861-ben Pestre helyezték át. 1869-ben a csurgói áll. képző igazgatását bízták reá. 1879-ben a csáktornyainak élére állították. Meghalt 1882. júl. 7. Csáktornyán. (SZINNYEI József: *Magyar írók élet és munkái* I. köt. MTA, Budapest, 1880.)

¹⁹ BARÁNY Gyula, állami képző-intézeti r. tanár, szül. 1854. decz. 22. Makón, hol atyja, Bárány Ignác, kath. néptanító volt; a gymnasiumi tanfolyamot 1864-ben kezdvén, öt osztályt végzett a piaristáknál Pesten. Innen 1869-ben Csurgóra ment szüleivel és ott a képző-tanfolyamot 1872-ben bevégezte. 1873 őszén ugyanott elemi tanítónak képeztetett; 1874-ben Budapesten polgári iskolai oklevelet nyert a mennyiség- és természettudományi szakból. Ugyanazon évben állami ösztöndíjjal hat hetet töltött Svájcban népiskolák és képző-intézetek tanulmányozása végett. 1877-ben érettségi, 1879-ben pedig tanári vizsgát tett a földrajz és bölcseletből. 1873 elején helyettes tanító lett a csurgói állami leányiskolánál, honnét 1875 őszén Budapestre neveztetett ki képző-intézeti segédtanárnak. Itt négy évet töltött és 1879-ben Csurgón rendes tanári állást nyert... (SZINNYEI József: *Magyar írók élet és munkái* I. köt. MTA, Budapest, 1880.)

²⁰ KELEMEN (1985) 89.